

ШЕРИНГОВА ЕКОНОМІКА В УКРАЇНІ ЯК СПОСІБ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ОБМЕЖЕНОСТІ РЕСУРСІВ ГРОМАДЯН

Анотація. Обмеженість ресурсів, погіршення економічного стану і добробуту населення зумовили виникнення нового напрямку — шерингової економіки. Її суть базується на скороченні витрат або отриманні прибутку від здачі власності в оренду іншій людині. Шерингова економіка застосовується не лише для матеріальних речей, а і послуг — райдшеринг (спільна поїздка на авто), платформи оренди житла та масові онлайн курси.

Ключові слова: шерингова економіка, спільне споживання, обмеженість ресурсів, економія.

Summary. Human needs are endless and resources are limited. It is a global economy problem that has been faced society for many centuries. In these conditions several decades ago, a new kind of economy began to develop. It was sharing economy that became from the word «share».

Key words: sharing economy, common consumption, limited resources, saving.

Постановка проблеми. Збереження рівня соціально-економічного добробуту населення України в умовах обмеженості ресурсів та економічної нестабільності в країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільше за останній час дослідження на тему шерингової економіки зробила міжнародна консалтингово-аудиторська компанія PricewaterhouseCoopers, у якому надано опис шерингової економіки в цифрах, перспективу даної індустрії, її привабливість для споживачів, доступ до шерингової економіки, бізнес побудований за допомогою економіки спільного споживання, а також переваги, які вона дає.

Мета статті — дослідження платформ шерингової економіки, які функціонують в Україні, їх поширення, а також переваги їх використання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Людські потреби безмежні, а ресурси є обмеженими — це глобальна економічна проблема, яка постає перед суспільством протягом багатьох століть.

Саме в таких умовах кілька десятиліть тому почав свій розвиток новий вид економіки — шерингова економіка, що походить від англійського слова «share» — «ділитися».

Шерингова економіка, або економіка спільного споживання, — це економіка, яка полягає у скороченні витрат (інколи навіть отриманні прибутку) за рахунок здачі частини власності, яка не

використовується, в оренду іншій людині. У свою чергу орендар може зекономити кошти або навіть отримати вигоду.

У теорії перелік того, що можна здати в оренду, необмежений: від одягу до об'єктів нерухомості. Однак шерингова економіка включає не лише товари, а і послуги. Відомим всім прикладом є поїздка на автомобілі. Можна було б порівняти таку послугу з поїздкою на таксі, однак споживач підлаштовується під того, хто надає послугу, оскільки саме водій вказує дату та час поїздки, місце зустрічі та прибуття. Так, за бажання можна знайти кілька осіб, яким з вами по дорозі, та запросити їх в своє авто за певну плату, що дозволить вам компенсувати витрати на паливо.

Стрімких обертів шерингова економіка почала набирати в період світової кризи у 2008 році. Саме тоді почали з'являтися перші шерингові платформи і було введено саме поняття шерингової економіки.

Однак згодом, 2014 року Україна зазнала ще однієї кризи: інфляція, підняття курсу долара, суспільні зміни в країні, зміна влади, а також початок військового конфлікту на Сході — все це відобразилось на житті громадян та їх достатку.

За даними державної служби статистики, станом на 2016 рік в Україні лише 17,7 % громадян має середньодушові еквівалентні загальні доходи в розмірі 3720 грн. на місяць [8]. А навесні 2017 року представник Програми розвитку ООН в Україні Ніл Уокер заявив, що в Україні на сьогодні

© С. В. Поліщук, В. О. Шишкіна, 2017

Бібліографія ДСТУ:

Поліщук С. В. Шерингова економіка в Україні як спосіб вирішення проблеми обмеженості ресурсів громадян / С. В. Поліщук, В. О. Шишкіна // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. — 2017. — № 3 (39). — С. 23–26.

References (APA):

Polishchuk, S. V. & Shyshkina, V. O. (2017). *Sherynhova ekonomika v Ukraini yak sposib vyrishennia problemy obmezhenosti resursiv hromadian* [Sharing economy in Ukraine as a way of solving the problem of limited resources of citizens]. *Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu*, 3 (39), 23–26 (in Ukr.).

нішній день за межею бідності живе близько 60 % населення [7].

Виникає закономірне питання: як українцям задовольняти свої потреби, коли більше половини населення живе за межею бідності? Саме тут шерингова економіка стане в нагоді.

У кожного з нас є речі, котрі ми використовуємо рідко, і вони більшість часу лежать без діла, інколи нам потрібна якась річ лише одного разу за увесь рік.

Найвідомішим прикладом шерингової економіки є електродріль. Цей інструмент використовується в господарстві рідко, та і недовго за часом використання — усього 10–15 хвилин. І вам не потрібна сама електродріль, а вам потрібен лише отвір в стіні, тоді б чому не взяти її в оренду або не запропонувати орендувати, якщо маєте її вдома. Вказаний спосіб допоможе вам зекономити чимало грошей на купівлі дрелі або заробити на її здачі в оренду. Відносини в шеринговій економіці будуються за принципом «win-win», тобто кожен отримує з такої угоди свою вигоду [1, с. 315].

Може здатися, що такий підхід до використання речей подібний до ситуації, коли в громадах чи на дачних ділянках жителі на спільні кошти купують інструмент, а потім декілька поколінь власників використовують його за потрібної нагоди.

Але є принципова різниця між наведеним прикладом та предметами шерингової економіки: інструмент, куплений в складчину, залишається в колективній, тобто спільній власності, тоді як в економіці спільного споживання він залишається в приватній власності орендодавця.

На думку дослідниці шерингової економіки Рейчал Ботсман, шерингова економіка виникла і розвивається завдяки чотирьом головним рушійним силам [5]:

1. Пірингові соціальні мережі (тобто засновані на рівності всіх учасників) та технології реального часу, які радикально змінюють поведінку більшості населення.

2. Світова криза, від якої потерпає економіка й суспільство. Найвідоміші проекти в шеринговій економіці стартували невдовзі після кризи кінця 2008 року.

3. Екологічні проблеми.

4. Вроджена віра: люди стали більше довіряти одне одному і частіше допомагати ближньому.

Розглядаючи локальний рівень шерингової економіки в Україні, можна зазначити, що він не дуже відрізняється від міжнародного, оскільки в ньому також присутні глобальні тренди.

Найкраще при цьому розглянути представників шерингової економіки для з'ясування інтенсивності розвитку шерингової економіки в Україні.

Міжнародна платформа OLX, котра представлена у понад 40 країнах світу, прийшла в Україну в кризовий 2014 рік. За ці три роки вона стала однією з провідних платформ, за допомогою якої можна вигідно продати чи купити товари і послуги.

Ймовірно, в кожного є вдома речі, котрими ви більше не користуєтесь. Непотрібні для вас речі можуть бути неймовірно потрібними для інших людей. OLX з'єднує людей, які хочуть, з одного боку, продати, а з іншого, купити. Так, вживані речі не відправляються на смітник, не лежать вдома без діла, припадаючи пилюкою та займаючи місце, а приносять грошову вигоду продавцю та цінність необхідною речі покупцю.

Цей сервіс є дуже зручним і зрозумілим. Оголошення можна подати безкоштовно, однак якщо ви хочете бачити свій товар в топ пропозицій або збільшити кількість переглядів товару — тоді для вас є платні послуги сайту.

Декілька фактів про OLX дозволять зрозуміти, наскільки поширеним цей сервіс є в Україні [6]:

1. На платформі розташовано близько 11 млн. активних оголошень.

2. Нове оголошення публікується щосекунди.

3. Понад 8 млн. унікальних користувачів в Україні.

4. Щодня сервіс відвідують понад 40 тисяч продавців та 2 млн. покупців.

OLX не обмежується лише продажем товарів, хоча це і найпопулярніша категорія оголошень, на платформі можна знайти достатню кількість пропозицій щодо оренди та надання послуг. Спектр предметів, які можна як орендувати, так і купити, чималий — це може бути нерухомість, автомобілі, техніка, а також одяг, музичні інструменти та домашні тварини.

На сайті присутня досить цікава категорія оголошень — те, що люди пропонують віддати один одному задарма, тобто безкоштовно. Частіше всього це стосується вживаного одягу, взуття та книг. Хоча можна помітити й більш дорогі речі, такі як: музичний інструмент, антикварні й колекційні речі та електроніка.

Користувачі вказаного сервісу вміють раціонально використовувати кошти і не мають бажання переплачувати. А також в них є розуміння, що непотрібні для них речі знадобляться комусь іншому.

Таким чином, платформа OLX є класичним прикладом переваг існування шерингової економіки.

Говорячи про послуги в шеринговій економіці, необхідно згадати знайомий багатьом приклад сервісу BlaBlaCar.

BlaBlaCar — це спільне використання легкових автомобілів. Платформа з'єднує між собою водіїв та тих, хто подорожує. На сьогодні сервіс існує в 22 країнах світу і налічує понад 30 мільйонів користувачів.

BlaBlaCar дає можливість як подорожувати, так і спілкуватися з людьми, яким з вами по дорозі, тому подорож навряд-чи можна буде назвати нудною та занадто довгою.

Про глобальне поширення сервісу BlaBlaCar в Україні свідчать такі факти [6]:

1. Більше 1 млн. зареєстрованих користувачів за 2016 рік.
2. Мільйон тонн CO₂, зекономлених у 2015 році.
3. Середня відстань поїздки 310 км.
4. У середньому вільні 3 місця, які пропонують автовласники BlaBlaCar.

Райдшеринг активно розвивається як в Україні, так і в Європі протягом останніх двох років. Наша держава стала однією з провідних держав, що прогресують серед країн, які користуються цим сервісом. Більше мільйона нових користувачів зареєструвалися на платформі, і їх кількість щорічно невинно зростає.

За підсумками 2016 року, найпопулярнішими маршрутами BlaBlaCar стали [6]:

1. Київ — Львів;
2. Київ — Одеса;
3. Київ — Черкаси;
4. Львів — Івано-Франківськ;
5. Дніпро — Запоріжжя.

Згідно з результатами опитування користувачів сервісу більше 55 % людей використовують його для поїздки на відпочинок, а 49 % регулярно їздять до батьків чи родичів. Також велику частку в 42 % становлять ділові та робочі поїздки.

Для прикладу, беручи одні літні вихідні, водії за популярним напрямком Київ — Одеса запропонували понад 4 тис. місць у своїх автомобілях. Це близько 100 додаткових вагонів потяга.

Суттєвим показником поширеності сервісу є те, що близько 80 % користувачів надають перевагу сервісу BlaBlaCar перед іншим видом транспорту (потяг чи автобус), вказуючи, що це: зручніше, дешевше та швидше.

Спільне споживання знань стає дедалі популярнішим і звичнішим. Вікіпедія та MOOCs (Massive Open Online Courses) роблять доступ до знань у всьому світі простішим, дозволяючи слухати кращих викладачів нашого часу в режимі онлайн в будь-якому місці і в будь-який час.

В Україні існують свої локальні проекти в галузі освіти, які відомі не лише у нашій країні, але і закордоном, до них належать Preply і Prometheus.

Preply є міжнародним сервісом для підбору приватних репетиторів. Проект вже запущений в таких країнах, як Україна, Польща, Мексика та Бразилія.

Сервіс дозволяє вибрати необхідного викладача не лише за місцем проживання учня, але і дає доступ до закордонних онлайн викладачів, займаючись з якими можна через відеодзвінки.

Нині на Preply зареєстровано більше 30 тис. репетиторів і 70 тис. учнів. Різноманіття пропонуванних послуг вражає — можна вивчати 27 мов, близько двох десятків шкільних предметів, музику, живопис та акторську майстерність.

Prometheus — це українська платформа масових онлайн курсів, котра містить безкоштовні онлайн курси від кращих викладачів найкращих вищих закладів країни: КНУ, КПП та Києво-Могилянської академії. Засновники пропонують не просто окремі курси, а взаємопов'язані цикли занять з найбільш актуальних для країни тем (бізнес, ІТ, іноземні мови, право, історія).

Окрім того, платформа Prometheus отримала дозвіл на переклад українською мовою декількох провідних курсів світу відносно програмування. Засновники переконані, що мовний бар'єр не повинен стати перешкодою для навчання.

Перенесення існуючих курсів у формат онлайн з офлайну дозволяє надати доступ до інформації великій кількості осіб одночасно. Перевагами такого виду навчання є відсутність мовного бар'єру, безкоштовність, доступність курсу в будь-який час, актуальність, ви не прив'язані до викладача та графіку занять.

Університети отримують піар серед абітурієнтів, що надає їм більше контрактників, викладачі стають відомими на загальнонаціональному рівні, а слухачі отримують безкоштовний доступ до найкращих курсів, що раніше були доступні лише одиницям.

Окрім стандартних послуг, у нас інколи можуть виникати запити, які не є поширеними і не мають існуючих платформ. Сервіс Kabanchik.ua дає змогу поділитись послугами та навичками з іншими, де люди можуть використати власні таланти, допомагаючи іншим.

Онлайн платформа Kabanchik.ua для послуг в побуті та бізнесі працює в Україні з 2012 року. Платформа також поширена в Росії, Білорусі та Казахстані. Назва платформи відображає швидке виконання замовлення.

Користувачі можуть розмістити замовлення на виконання будь-якого завдання у різноманітних сферах, а зареєстровані майстри та фахівці в різних сферах допоможуть у виконанні завдання.

Щодня через сервіс виконується близько 500 замовлень, а середня ціна замовлення становить \$15–20. Найбільше запитів припадає на виконання будівельних та ремонтних робіт, а також ІТ-розробок [6].

Український аналог платформи Airbnb був створений у Львові та носить назву Mushroom. Це онлайн майданчик для розміщення, пошуку і короткострокової оренди приватного житла. Проект стартував навесні 2015 року, однак великої популярності набув лише нещодавно. Нині сервіс пропонує гостям міста близько 500 квартир.

Платформа Плюшкін запустилась у 2014 році. Метою створення платформи стала необхідність обміну речами, котрими володіють люди, але вже не використовують. На сьогодні на платформі зареєстровано близько тисячі користувачів.

Головними чинниками розвитку шерингової економіки стали два фактори. Перший фактор — стрімкий розвиток інтернету, впродовж останніх років значно поширюється мережа 3G покоління, що дає людям швидкий та миттєвий доступ до інтернету і сервісів, що там представлені. Другим фактором стала поява економічної кризи, що, попри негативні наслідки, стало стимулом для людей витрачати свої гроші раціональніше і відмовлятися від надмірного споживання [4].

Висновок. Таким чином, шерингова економіка для світу — це зручний та доступний спосіб задовольнити свої потреби в продукті чи послуді, зберегти свої кошти та сприяти суспільній місії збереження обмежених ресурсів. Для України поняття шерингової економіки є дещо ширшим — це можливість задовольняти свої базові потреби, незважаючи на рівень доходів та суспільного стану споживача. Доступність та різноманітність сервісів стали запорукою для поширення шерингової економіки, адже люди, окрім заощадження коштів, долучаються до соціальної відповідальності, зберігаючи обмежені ресурси планети.

Література

1. Айзексон У. Инноваторы : как несколько гениев, хакеров и гиков совершили цифровую революцию / Уолтер Айзексон ; пер. с англ. И. Кагановой, Т. Лисовской и О. Храмовой. — М. : АСТ ; Corpus, 2015. — 651, [1] с. : ил.
2. Фелпс Э. Массовое процветание. Как низовые инновации стали источником рабочих мест, новых возможностей и изменений / Эдмунд Фелпс; пер. с англ. Д. Кралечкина ; науч. ред. перевода А. Смирнов. — М. : Изд-во Института Гайдара ; Фонд «Либеральная Миссия», 2015. — 472 с.
3. Як спільне споживання змінить світ: Airbnb, Uber, хто наступний? [Електронний ресурс] // Inspired —

03.06.2015. — Режим доступу : <http://inspired.com.ua/sites/sharing-economy>.

4. All Eyes on the Sharing Economy [Electronic resource] // The Economist. — March 9th 2013. Access mode: <http://www.economist.com/news/technology-quarterly/21572914-collaborativeconsumption-technology-makes-it-easier-people-rent-items>.

5. Botsman, R. What's Mine Is Yours: Rise Of Collaborative Consumption [Electronic resource] / Rachel Botsman // Fast Company. — 11.21.2013. Access mode : <http://www.fastcoexist.com/3022028/the-sharing-economy>.

6. Who's who в українському шерингу? [Електронний ресурс] // Економічна правда. — 22 вересня 2016. — Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/2016/09/22/605870>.

7. Близько 60 % українців живуть за межею бідності — ООН [Електронний ресурс] // УНІАН. — 30 березня 2017. — Режим доступу : <https://www.unian.ua/society/1850746-blizko-60-ukrajintsiv-jivut-za-mejeyu-bidnosti-onn.html>.

8. Демографічна та соціальна статистика [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

References

1. Aisekson U. (2015). *Innovatory. Kak neskolko geniev, hak-erov i gikov sovershuly tsifrovuyu revolyutsiu* [Innovators. How a several geniuses, hackers and giants made a digital revolution] (Trans. from English). Moscow, AST (in Rus).
2. Felps E. (2015). *Masovoe protsvetanie: Kak nizovye innovatsii stali istochnikom rabochih mest, novuh vozmozhnostei i izmenenii* [Massive prosperity: As grassroots innovations have become a source of jobs, new opportunities and changes] (Trans. from English). Moscow, Institute of Gaidar (in Rus).
3. How will the world change as a common use: Airbnb, Uber, who's next? (2015). Retrieved from <http://inspired.com.ua/sites/sharing-economy>.
4. The Economist (2015). All Eyes on the Sharing Economy. Retrieved from <http://www.economist.com/news/technology-quarterly/21572914-collaborativeconsumption-technology-makes-it-easier-people-rent-items>.
5. Botsman, R. What's Mine Is Yours: Rise Of Collaborative Consumption. Retrieved from <http://www.fastcoexist.com/3022028/the-sharing-economy>.
6. Economic truth (2016). Who's who in Ukraine sharing economy? Retrieved from <http://www.epravda.com.ua/publications/2016/09/22/605870>.
7. UNIAN (2017). About 60 % of Ukrainians live below the poverty line — the UN. Retrieved from <https://www.unian.ua/society/1850746-blizko-60-ukrajintsiv-jivut-za-mejeyu-bidnosti-onn.html>.
8. Demographic and social statistics. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>.